

Plattform for Norges nasjonalparklandsbyer 2009 - 2013

Bakgrunn

Miljøverndepartementet og Direktoratet for Naturforvaltning etablerte i 2008 ordningen med *nasjonalparklandsby* som et viktig virkemiddel for å bidra til utvikling rundt våre store verneområder.

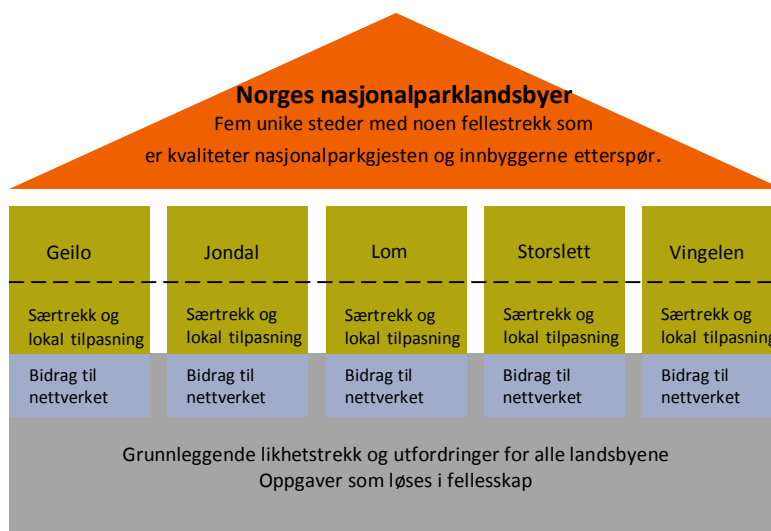
Nasjonalparklandsbyene er et nasjonalt pilotprosjekt som omfatter 5 tettsteder i Norge:

1. Geilo i Hol kommune (Buskerud)
2. Jondal i Jondal kommune (Hordaland)
3. Fossbergom i Lom kommune (Oppland)
4. Storslett i Nordreisa kommune (Troms)
5. Vingelen i Tolga kommune (Hedmark)

Nasjonalparklandsbyene samarbeider aktivt for å skape et klart og konsistent grunnlag for etablering av nasjonalparklandsbyer som et godt kjent nasjonalt konsept. Nasjonalparkbegrepet har allerede en sterk gjenkjennelse og verdi som merkenavn internasjonalt. Arbeidet vil bygge videre på verdiene nasjonalparkene representerer og skape et konkret innhold i begrepet nasjonalparklandsby. Denne oppgaven må løses gjennom arbeid både i fellesskap og i den enkelte nasjonalparklandsby.

Utviklingsmodell

Rollefordelingen mellom de enkelte nasjonalparklandsbyene og fellesskapet, i form av nettverk/ organisasjon, tenkes fordelt på denne måten:

Dette notatet omhandler i hovedsak de oppgavene som tenkes løst i fellesskap - byggingen av "grunnmuren" i konseptet.

Definisjon

En nasjonalparklandsby er et livskraftig lokalsamfunn som utgjør en naturlig innfallsport til en nasjonalpark. Her finnes servicefunksjoner som overnatting, mat og informasjon og det arbeides aktivt med tilrettelegging og utvikling av nye tilbud. Lokalsamfunnet har sterk forankring og tilknytning til naturen. Innbyggerne er stolte av sine natur- og kulturverdier og ønsker å ivareta og utvikle disse.

Visjon

Nasjonalparklandsbyene skal være den naturlige innfallsporten til nasjonalparkene

Utformet som slagord:

Din innfallsport til nasjonalparken

Your gateway to the national park

Kjerneverdier

- Bærekraftig og miljøvennlig
- Frisk og aktiv
- Gjestfri og ekte
- Kompetent og nyskapende

Hovedmål

Norges Nasjonalparklandsbyer skal med basis i lokale natur- og kulturverdier skape livskraftige samfunn med godt omdømme, bolyst, skaperlyst, og økt oppslutning om naturvern.

Strategier - hovedinnsatsområder

Nettverket for nasjonalparklandsbyene har definert en rekke satsingsområder /strategier for å nå hovedmålet, disse danner grunnlaget både for fellessatsinga og arbeidet som gjøres lokalt i hver landsby:

1. Informasjon

Nasjonalparklandsbyene skal tilby innbyggere og besøkende god informasjon om natur- og kulturverdier for å

- øke innbyggernes tilhørighet til eget hjemsted
- øke motivasjon for å ta vare på naturarven
- øke områdenes attraktivitet som bosted
- øke områdets attraktivitet som reisemål

Tiltakene som ligger i denne satsingen gjøres i samarbeid med Nasjonalparksentrene der det er relevant eller med andre samarbeidspartnere lokalt.

2. Omdømmebygging og profilering

Nasjonalparklandsbyene skal arbeide med omdømmebygging og profilering av nasjonalparklandsbyene for å

- utvikle en tydelig identitet og felles mål for alle aktører i og rundt nasjonalparkene
- øke og tydeliggjøre kommunikasjonen mellom private og offentlige aktører i og rundt nasjonalparkene
- effektivisere kommunikasjonen mot reiselivsmarkedene
- gi en bedre og mer interessant profil ovenfor media nasjonalt og internasjonalt
- gi en bedre og mer interessant profil ovenfor overordnede myndigheter og politisk miljø
- øke kulturelle relasjoner mot andre land og regioner

Implementering av kjerneverdier og tydeliggjøring av nasjonalparklandsbyenes identitet og profil vil være viktige innsatsområder i prosjektet.

3. Næringsutvikling

Nasjonalparklandsbyene skal vise at vern av natur kan lønne seg, dvs være grunnlag for økonomisk verdiskaping, og gjennom dette bidra til livskraftige lokalsamfunn. Næringsutviklingsperspektivet omfatter i stor grad tilretteleggende tiltak rettet mot bedrifter og etablerere. Tiltakene gjennomføres i tett samarbeid med lokalt og regionalt tiltaksapparat.

4. Stedsutvikling og tilrettelegging

Satsingsområdet omfatter gjennomføring av tiltak som legger til rette for næring, naturopplevelser, trivsel, livskvalitet, bolyst og generell lokalsamfunnsutvikling. Videre er tilrettelegging også med på å sikre naturverdiene gjennom god planlegging og kanalisering av brukere.

Alle nasjonalparklandsbyene har, eller får, stedsutviklingsplaner og tilretteleggingsplaner og vil jobbe for å realisere disse planene i konkrete fysiske tiltak. Mye av innsatsen på satsingsområdet vil foregå lokalt i hver landsby men det er et mål å satse på fellestiltak som kan gi nasjonalparklandsbyene en felles profil og gjenkjennbarhet.

5. Kompetanse og nettverk

Innen dette satsingsområdet ligger tiltak som bygger opp kompetanse, legger til rette for utveksling av kompetanse og som gir rom for utvikling av nettverk på mange nivå mellom nasjonalparklandsbyene. Videre omfatter satsingsfeltet de tiltakene som forsterker nasjonalparklandsbyene som kompetansesentra for verneområdeforvaltning, naturinformasjon, næringsutvikling og andre relaterte fagområder. Herunder vil det arbeides for å få stillinger som nasjonalparkforvaltere og naturveiledere lagt til landsbyene. Dette vil utgjøre et viktig grunnlag for pkt. 6 forvaltning.

6. Forvaltning

Nasjonalparklandsbyene skal arbeide for felles verdier og visjoner i forvaltningen i og rundt nasjonalparkene. Det skal legges til rette for å styrke samarbeidet mellom forvaltningsmyndigheter, grunneiere, næringsaktører og innbyggere, gjennom dialog og utprøving av nye modeller og arenaer for samarbeid.

Organisering

Norges nasjonalparklandsbyer er i første omgang etablert som et nettverk mellom de fem ulike kommunene, basert på en skriftlig samarbeidsavtale. Alle kommuner har en lokal koordinator og en lokal arbeidsgruppe. De fem lokale koordinatorene utgjør en felles arbeidsgruppe i det nasjonale nettverket, der også Nasjonalparksentrene i Storslett og Lom er med. Nettverket ledes av en styringsgruppe bestående av ordførerne i de fem kommunene, supplert med representanter for fylkesmenn og fylkeskommuner, og med Direktoratet for Naturforvaltning og Miljøverndepartementet som observatører.

I løpet av prosjektperioden kan det være naturlig å etablere Norges nasjonalparklandsbyer som en egen selvstendig organisasjon, med følgende funksjoner:

- Felles standarder for servicenivå, kvalitet på informasjon og formidling, gjenkjennerbarhet på tilrettelegging i felt (felles skiltmaler etc)
- Felles kvalitetssikringssystem for servicepersonell, lokale bedrifter etc
- Arena for opparbeidelse og deling av kompetanse og erfaringer mellom landsbyene
- Bistå og styre utvikling og godkjenning av nye nasjonalparklandsbyer

Kriterier for godkjenning som nasjonalparklandsby

Etter prosjektperioden kan det tilrettelegges for opptak av nye nasjonalparklandsbyer etter søknad. Godkjenning gir både rettigheter og plikter som følger av medlemskapet i Norges nasjonalparklandsbyer.

Dagens nasjonalparklandsbyer er godkjente på grunnlag av følgende kriterier:

- Stedet skal være nærmeste servicesenter i fht. nasjonalparken, her finnes bl.a. muligheter for å få informasjon, overnattingsmuligheter, muligheter for å kjøpe mat
- Stedet skal framstå med en helhetlig miljøprofil
- Det skal eksistere en stedsutviklingsplan for stedet som tar høyde for nærhet til nasjonalparken
- Stedet skal være en naturlig atkomst/ innfallsport til nasjonalparken
- Stedet skal inneha kompetanse til å formidle informasjon om nasjonalparken og være aktiv med markedsføring av nasjonalparken
- Kommunen skal ha godkjent kommuneplan (arealdel)
- Opprettholdelse av landskap/landskapspleie
- Aktiv produktutvikling – produkter rettet mot verneområdet (guiding, tilrettelegging...)
- Kulturbærer
- Bevisst på lokale tradisjoner, lokal mat
- Et livskraftig samfunn med en naturlig kontakt og beliggenhet til nasjonalparken.

En videreutvikling av de opprinnelige kriteriene kan munne ut i følgende, varige kriterier som gjelder for hver nasjonalparklandsby og for de lokale bedriftene som skal få bruke nasjonalparklandsbylogoen i sin markedsføring:

1. **Innfallsport:** Nasjonalparklandsbyene skal være en naturlig innfallsport til nasjonalparken.
2. **Service:** Landsbyene skal tilby informasjon, overnatting og matsservering.
3. **Informasjon/formidling:** I nasjonalparklandsbyene skal du finne den best tilrettelagte informasjonen for den tilhørende nasjonalparken, i et eget senter. Ansatte i servicenæring skal ha kunnskap om nasjonalparken, og markedsføre den aktivt for kundene sine.
4. **Overnatting:** Overnattingssteder må ha krav til vertskapsrollen, servicegrad, kompetanse om nasjonalparken og tilgjengelig infomateriell om nasjonalparken.
5. **Lokal mat:** På serveringsstedene skal man ha retter (evt. en egen landsbymeny) basert på lokale råvarer, samt et vertskap med kunnskap om lokal kultur og natur. Råvarene må produseres på en bærekraftig måte (gjærne økologisk), og opprinnelsen må være kjent.
6. **Produkter:** Det må finnes turismessige produkttilbud som er knyttet til nasjonalparken og dets temaer, samt salg av lokale produkter og reiseminner.
7. **Tilrettelegging:** Det må finnes tilrettelagte stier med start i landsbyen og i randsonene mot nasjonalparken, inkludert spesielle natur- og kulturstier basert på lokal natur- og kulturhistorie. Landsbyene må ha et profesjonelt turistkontor med tilhørende tjenesteyting.
8. **Kulturlandskap:** Landskapet i og rundt landsbyene skal holdes i hevd.
9. **Stedsutviklingsplan:** Det skal eksistere en plan for landsbyen som tar høyde for nærhet til nasjonalparken.
10. **Helhetlig miljøprofil:** Landsbyene skal baseres på Geoturisme-prinsipper. Arrangementer i regi av nasjonalparklandsbyene skal ha en tydelig miljøprofil. Det skal legges til rette for - og oppfordres til - miljøsertifisering av lokale bedrifter. (Evt. Krav til Miljøfyrtårn-sertifisering for bruk av logo i markedsføring?)